

Posudek

diplomové práce Bc. Michaly Stehlíkové „Kvalita života a životní spokojenost zaměstnanců školského výchovného zařízení etopedického charakteru“

Posuzovaná práce je zaměřena na odborně i společensky aktuální problematiku kvality života, osobní pohody a životní spokojenosti. Je členěna na teoretickou a empirickou část a byla předložena k posouzení a obhajobě v rozsahu 90 str. textu, 4 str. soupisu použité literatury včetně internetových odkazů a 7 str. příloh, obsahujících kopie použitých metod. Práce obsahuje též abstrakt v češtině a angličtině.

Teoretická část práce se skládá v podstatě ze dvou rozsáhlých základních kapitol, bohatě vnitřně strukturovaných do řady podkapitol. První z nich se zabývá otázkami osobní pohody (well-being) a kvality života, jejich teoretickým zázemím a východisky jejich studia, etymologickými souvislostmi a vztahem k řadě relevantních proměnných (věk, pohlaví, vzdělání, víra, zdravotní stav, SES, sociální vztahy atd.), dále předkládá přehled hlavních metod, používaných ke zjišťování úrovně osobní pohody a kvality života a zamýšlí se nad možnostmi intervence v této oblasti. Druhá kapitola teoretické části práce je věnována představení profese odborného vychovatele, učitele a sociální pracovníce v etopedickém školském zařízení, představuje též charakteristiku klientů výchovného zařízení a vymezuje charakteristiku náročnosti profese odborného vychovatele. Teoretická část práce vychází z relevantní zahraniční i domácí literatury a otázky kvality života a osobní pohody vymezuje v zásadě přiměřeně jejich vícerozměrovým, složitě podmíněným a přesahujícím vztahům. Při posuzování práce je třeba zdůraznit, že ústřední téma práce – problematika osobní pohody (well-being) a kvality života je velmi obtížné právě především vzhledem k terminologické i obsahové nediferencovanosti.

Empirická část práce je věnována zjištění úrovně kvality života a životní spokojenosti zaměstnanců výchovného zařízení Výchovný ústav, Středisko výchovné péče Klíčov, základní škola, praktická škol a školní jídelna v Praze 9. V první subkapitole empirické části práce je představeno výše uvedené výchovné zařízení, jeho struktura, úkoly a zaměstnanci, v dalších je charakterizován soubor respondentů, použité metody, sběr a zpracování dat, přehled získaných výsledků, diskuse a závěr.

Práce je sepsána pečlivě, přehledně (snad s výjimkou členění do četných podkapitol) a srozumitelně.

K práci mám následující připomínky:

1. Autorka sice správně konstatuje v literatuře dosud panující nejednoznačné a nedostatečné rozlišení pojmů osobní pohoda (well-being) a kvalita života, jež může vést k jejich splývání, nedoporučoval bych však mezi těmito pojmy vůbec nediferencovat, jednak vzhledem k rozdílným východiskům jejich konstituování a používání, jednak vzhledem k tomu, že pokud budeme používat těchto pojmů promiskue, jak autorka navrhuje, budeme de facto tím více podporovat jejich splývání (v posuzované práci lze nalézt několik příkladů, např. Kováčovo pojetí kvality života, zařazené autorkou do výkladu well-beingu na str. 21).
2. Shodu bohužel nelze nalézt ani vůči konstatování, uvedeném, na str. 20, že „...zatímco kvalita života je mezioborový termín, well-being má jednoznačně psychologický původ.“, jež autorka dokládá citacemi z prací Džuky (2004) a Kebzy (2005). Pokud jde o druhý citovaný zdroj, v příslušné pasáži (na str. 62) je zde konstatováno, že jde o ...“jeden z pojmů i jevů, jejichž primární založení je spíše psychologické, avšak zasahují do řady dalších společenských i přírodovědních oborů...“. Citovaný zdroj uvádí též definici zdraví, kterou vytvořila původně v roce 1948 WHO, jež charakterizuje zdraví jako stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody (well-being). Tuto definici, odkazující na minimálně tři dimenze osobní pohody (dnes se jich rozlišuje již celkem pět, přibyla ještě dimenze spirituální a kulturní) autorka nepochybně zná, neboť ji cituje v textu o několik stran dále (na str. 35).
3. Na str. 23 autorka uvádí, že „Prakticky neexistuje shoda ani v tom, zda hodnocení subjektivní pohody zahrnuje kognitivní složku...“. Toto konstatování je jistě ovlivněno celkovou a v literatuře zjevnou nejasností obsahových a strukturálních rozdílů mezi pojmy „kvalita života“ a „well-being“, nelze s ním však souhlasit. Význam kognitivní dimenze pro prožitek kvality života či osobní pohody je zjevný a v literatuře často zmiňovaný (mj. i v citované práci Kebzy v kapitole „Well-being a zdraví“, zvl. na str. 69, 74 atd.). Ve výzkumné studii, publikované v časopise Čs. psychologie (49, 2005, 1, 1 – 8), kterou autorka v práci necituje, jsme s kolegyní I. Šolcovou empiricky ověřili mj. roli kognitivních komponent ve struktuře a úrovni osobní pohody u reprezentativního souboru české populace.

4. Připomínky k empirické části práce mám zvl. pokud jde o velikost souboru respondentů (N=27) a způsob administrace metod (z popisu, uváděného v práci na str. 77 se zdá, že metody byly respondentům předávány prostřednictvím zprostředkovatele v obálkách a že autorka neměla kontrolu na místě, způsobem a okolnostmi administrace – to by měla autorka při obhajobě blíže vysvětlit).
5. Formální připomínka se týká způsobu citování použitých pramenů. Citování autoři jsou většinou v textu práce uváděni příjmením, např. „Kováč (2001)“ na str. 13, ale někdy i celým jménem, např. „Damián Kováč (2001, 2004)“ na str. 21, či „Ed Diener a Richard E. Lucas (2000)“ na str. 20, jindy autorka užívá citace iniciály křestního jména a příjmení, např. „F. A. Huppert (2005)“ na str. 14. Systém citací by měl být v celém textu jednotný.

Další připomínka se týká sekundárních citací, kdy autorka místo obvyklého „cit in“, případně „podle“ užívá nestandardního „via“.

Závěr: Přes uvedené připomínky považuji práci za ucelený, v zásadě dobře zpracovaný a přínosný text, který přispívá k rozšíření poznání podstaty osobní pohody a kvality života v konkrétních podmínkách. Práce podle mého názoru splňuje požadavky, kladené na tento typ prací a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 9. 9. 2007

doc. PhDr. Vladimír Kebza, CSc.